

21. 08. 2024	Kmečki glas	Stran/Termin: 8
Naslov:	Sanacija nekdanj pogozdenega in danes pogorelega	Naklada: 29.500,00
Avtor:	Franc Fortuna	Površina/Trajanje: 1.720,42
Rubrika/Oddaja:	ZELENO ŽIVLJENJE	Žanr: POROČILO
Gesla:	MIREN KRAS	

Sanacija nekdanj pogozdenega in danes pogorelega Mirenskega Krasa **Iz ognja v ogenj**

Franc Fortuna

To dni na Krasu na poljoje nekako med Mirenem in Renčami poteka sanacija požarišča, nastalega v katastrofalnem požaru pred dvema letoma. Ekipi zaposlenjakev je v okviru gozdarskega podjetja SGG Tolmin uspelo vgraditi lesnike gozdov, da se se odločili za skupinsko sanacijo požarišča na skupni površini okrog 300 hektarjev. S strejto sečno odstranjujejo obžgana drevesa, les pa vržijo na dumpo, kjer ga zmeljejo v sekance. Po končanem spravlju poškodovanega lesa si bodo lastniki gozdnih zemljišč izkupitok od prodanih sekancev razdelili v razmerju, v kakršnem so njihova gozdna površina na požarišču.

Marsikateri lastniki pogorelih kralških gozdov bi ta sanacija dala prerezavni prvi začetek, odkar je bil Kras pogorel. Kralških gozdov namreč nikakor ne moremo primerjati z nasprotni leščina (preko Vipavske doline) Trnovski gozdovi ali celo s kočevskimi, Poljskimi, Poljskimi ... In tudi o kakšni posebnosti gospodarski škodi v primeru požara niti ne moremo govoriti. Kar je sicer preživetno, a že neslišno. Požari so povzročili prejšnjem ekološko in 'socialno' škodo. Da bi to bolje raz-

Simon Kosica, Aleksander Dekšev, Miha Bažič in Jan Dekšev

Video posnetek o saniranju **Mirnškega Krasa** si lahko pogledate na YouTube kanalu Kvečki glas
t.ly/smOzi

zunanj, se bo odvijal razmišljanje marševne sodelavke trditelja in svojega zgodovinskega **Mote Remca** v članku Črni bor kot črna kuga odnosi lokalnega področja do pogozdovanja s črnim borom na Krasu v 19. in 20. stoletju. »Kras in črni bor sta v zavesti Slovencev nekočljivi povezanosti. Krasovsko podobe temnih borov, ki kljubujejo silni burji in tistemu s celovitim sredi sovražnega okolja, so postale simbol upornosti in trdnosti kraševcev, ki so se znali obdržati tudi nezgodnih naravnih, gospodarskih in zgodovinskih nesreč. Črni bor, ki je postal simbol in del skupinskega izražanja, pa na Krasu ni bil prisoten od nekdaj. Za domovine je bil svoj na območju razvalin, saj je bil je zasadi tujih polnikov, obhvalov kruha ter prisilni podoben del in je tako borovnega dobila.«

Pogozdovanje Krasa je veljalo za prvi uspešni eksperiment te vrste v evropskem merilu, kar pravi Končarica: »Gostitelji iz cele Evrope so ga opazovali, analizirali in nato prenašali še v druga okolja. Do danes pa del se je obdržalo zaradi, da gre za zgodbo o uspehu v težkem, ne zgolj slovenskem okviru. Pogozdovanje v temni obnovitvi gozdovnega krasa je bilo v skladu s idejo napredka gozdarske stroke 19. in 20. stoletja in v popolnem nasprotju s tradicijo lokalnega prebivalstva. V spore med spustili in gozdarji so zavajali slednji, saj jih je podpiral celoten administrativni aparat, ki je hotel prenesti način upravljanja gozdov in je v skomizirani krasitvi vtičil celotno napredka.«

ZAČETEK SANACIJE POŽARIŠČA

Sanacija v urodu smernega polarišča je v Sloveniji vsakokrat eden redkih primerov ko je

uspele lastnike sbrati v skupno gospodarsko akcijo. **Aleksander Dekleva** iz podjetja Gozdarski Zagar je povedal, da je bilo največ potrebno pridobiti lastnike, jih prepričati o nujnosti poseja in jih organizirati. Poleg lokalnih lastnikov in pridobitve njihovih soglasij tam je Aleksander pridal:

«Či moramo skupinski sanaciji smo razmišljali krasu po požaru. Po razmišljanju lastnikov je bilo največ potrebno pridobiti zanesljivega partnerja in izvajalca del. Prišli smo s mesičmi kvečki nato pa smo se dogovorili z vrhovno podjetjem SGC in njihovim direktorjem in izvajalci Kvečki. Pred pričetkom je bil potreben ogled požarišča in ocena stanja. Sledilo je

Lastniki požganih gozdov na Krasu se zavedajo, da je sanacija tako velikega požarišča možna le na skupinski način.

sestne sestanke lastnikov, nato pa skupno soglasje lastnikov in sodelavcev odločilo Zavarovalno gozdov. Lastniki gozdov so se morali razločiti med posejati in temnimi razmer zaradi, da je sanacija možna le na tak skupinski način. Koordiniral smo preko 200 lastnikov in sodelavcev gozdov posejati. Pročisto do vsakega je

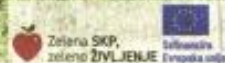
bilo potrebno priti tudi osebo, se pri tem priključiti njegovemu času, pri manjku je bilo potrebno priti tudi večkrat ...»

POMEMBEN JE EKONOMSKI VIDIK

«Ob pregledu terena smo se vprašali kaj smo na Krasu naredili s tem borom, nam je še povedal Aleksander in dodal: »Pred stoletjem in več smo tu imeli ustrezno krasno lastnost in polnino. Nemo se je začelo pogozdovanje, najprej nesposobno s krasom in krasu uspešno proti krasu 19. stoletja s borom. Zdeli so se, da je boru agnosti in kaj krasu ostaja. Slabše kot polnino. Zgodilo se je, tudi tisti nekaj centimetrov prsti. Nekeč je družba popala vse in

Na težavnem terenu je možna le strojna sanacija.

Kras je bil na izpostavljenih legah ob burji in eroziji gol. Zatem smo imeli 150 letno zgodbo o uspehu pogozdovanja z borom. In zdaj smo na točki kot pred 150 leti ali slabše. A kaj bo za na prejšnj? V tem trenutku je najpomembnejše, da pogorišče čim prej pospravimo. Ožgani bori bi morda stali še nekaj let, potem pa bi se vse skupaj začelo rušiti samo vase. Iz ekonomskega vidika in v smislu pogozdovanja je sedaj zadnji čas, da še nekaj storimo. Ožgana drevesa propadajo in izgubljajo vrednost.»

Ekonomski vidik je pri zasebnih lastnikih izjemnega pomena. Če ti nekaj doprinese, se boš strinjal, če ti ne doprinese, se ne boš strinjal.

POTEK SANACIJE

Delovodja **Miha Božič** iz SGG Tolmin, ki koordinira dela sanacije na 300-hektarskem pogorišču, pred tem pa je vodil tudi dela pri sanaciji pogorišča na Cerju, je povedal: »Trenutno je posekano okoli 200 hektarjev površine pogorelega gozda. Gre za zelo težaven kraški teren, ki je strm in meliščnat, zato od strojnikov, ki upravljajo stroje za sečnjo, terja izjemno pozornost in previdnost. Dve leti po požaru pa je teren tudi že tako zaraščen z robidovjem, da težko ločiš, kakšna so dejanska tla pod tem zelenim pokrovom. Površine so za človeka praktično neprehodne in lahko celo nevarne. Zato je strojna sečnja tu edini možni in ekonomsko upravičen način sanacije.»

Miha Božič, ki nima večletnih izkušenj le s sanacijami, temveč tudi z obnovami požarišč, nam je v zvezi s tem še povedal: »Kras je za kakršno koli obnovo gozdov izjemno težaven. Ob tem pa imamo problem še z divjadjo. Ko sem vodil ekipo, ki je lani sadila na državni parceli, smo zjutraj na delovišču najprej pregledali trop jelenjadi, ki se je gostil s sadikami, posejanimi prejšnjega dne. Ko smo delali obžetev pod spomenikom na Cerju, kjer je gorelo že pred štirimi leti in pred dvema ponovno, smo vse sadike zaščitili z ustreznimi preparati proti divjadi. Pa smo vseeno naslednji dan pred začetkom dela videvali trope košut. Rešitev je le v ustreznem ograjevanju parcel, kar pa ni majhen strošek. Zaenkrat je na tem območju tako varovana le ena parcela, ki je v državni lasti. Celotnega pogorišča, na katerem bi opravili obnovo s sadnjo ali setvijo, enostavno ne moreš ograditi.»

Z OPTIMIZMOM V PRIHODNOST

Direktor SGG Tolmin **Simon Kovšca** pa nam je o samem podjetju, ki izvaja sanacijo pogorišč na Krasu povedal: »Usposobljeni smo za

Mletje poškodovanega lesa

sečnjo v najrazličnejših terenskih pogojih, za sanacije poškodovanega in podrtga drevja po naravnih ujmah in tudi za obžagovanje ter odstranjevanje drevja v mestih in pod daljnovo- di. Izvajamo vse vrste spravila lesa iz gozda do kamionske ceste. Še posebej smo uspešni obdelni za delo z žičnicami na težko dostopnih terenih. Danes je v družbi 120 zaposlenih in smo opremljeni s tremi garniturami (harvester in forwarder) za strojno sečnjo, šestimi žičnicami, desetimi gozdarskimi traktorji in 22 kamioni. Poleg gozdarske dejavnosti imamo tudi odkup vseh vrst gozdnih lesnih sortimentov na kamionski cesti ali na panju, izvajamo pa tudi gradnjo gozdnih vlak in cest. Ob tem imamo na našem novem sedežu družbe v Ajdovščini še primarno predelavo lesa s kapaciteto 35.000 m³. Kljub temu, da zaradi vse hitrejšega razvoja družbe v ospredje vstopajo prvineke - okoljevarne vloge gozdov kot vir čiste vode in zraka, ohranjanja tal, ekološkega ravnotežja... pa bo v prihodnosti tudi proizvodna vloga gozdov pomembna. Le ustrezno gospodarjenje z gozdovi je namreč pogoj, da ti opravljajo tudi ostale funkcije v pravi meri in ravnotežju. Zato v naši družbi, kljub takšnim in drugačnim krizam v bližnjem ali širšem okolju (tudi ekonomskemu) z optimizmom gledamo v prihodnost.

JE REŠITEV ZA POGORELI KRAS?

Ko se na terenu srečujem z lastniki gozdov, gozdarji, gozdnimi delavci, starejšimi prebivalci ... nekako pod črto ugotovim, da rešitve pravzaprav ni oziroma je zelo draga. Da je pravzaprav bolje pustiti tako, kot je, pa kar bo zrastle, bo zrastle. Na teh območjih lahko sadiš, seješ ročno ali z droni, zadefiniraj se s sateliti in ne vem, kaj še. A če ne boš sadik v zgodnji fazi ustrezno zaščitil pred divjadjo, pred izsušitvijo, če ne boš nekaj let opravljal obžetov vsaj enkrat ali celo dvakrat letno, potem s pogozditvijo ne bo nič. Pri setvi, ročni ali z droni, pa je situacija še težja - ko naj vznikne rastlinice bo zadušilo roblidovje in razno kvasje ter trave. Morda je rešitev posovna sadnja bora in 'obžetov s kozami'. Ali pa morda pogoreli Kras prepustiti naravi, ki bo v stoletju verjetno opravila svoje - najprej z roblidovjem in tujevodno roblinjo ... Na tem suhem Krasu tudi roblinji po nekaj letih ali desetletju bujne rasti zmanjka vode in se prične sušiti. Umetna obnova s sadnjo ali setvijo v današnjih časih in na takšnem terenu pa je zelo draga. Največji strošek sta gotovo zaščita sadik ali semenov pred izsušitvijo in divjadjo ter nekajletna strokovna obžetov. Še večji problem pa je, kdo bi (tudi ob morebitnem dobrem plačilu) pravzaprav vse to delo opravljal. Glede na

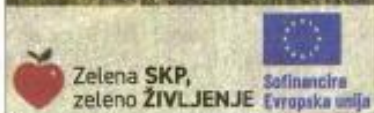
vse to bo pogoreli Kras najbrž prepuščen samemu sebi in naravi. In verjetno bo tako zapuščen gozd še mnogokrat.

Mogoče bi bilo dober spomin na tistega zgodovinskega spora med »pastirji in gozdarji« ter tokrat vse obrniti v korist »pastirjev«. Še posebej ob dejstvu, da so pred pogozdovanjem Kraševci stoletja dolgo uspeli trajnostno gospodariti s Krasom in pri tem ohranili vitalno naravno okolje. Od tega so bili nenazadnje stoletja življenjsko odvisni. Morda sta rešitev »kruza« in bor. Bor bi pašnike varoval pred burjo, koza pa hor pred požari.

Ker je zgodovinski spomin vedno na strani nekdanih zmagovalcev, pa se lahko tudi vprašamo: Ali je podoba idealizirane neokrnjene gozdne pokrajine na Krasu, po kateri so hrepeneli gozdarji od konca 19. stoletja pa vse do danes in ki naj bi jo strokovno ponovno obudili, v resnici obstajala? Morda imajo danes Kraševci edinstveno zgodovinsko priliko, saj današnja družba kmalu vidi le še v ekstenzivnem kinetizmu?

Poškodovan les vozijo na skupno deponijo.

Po sanaciji pogorišč in obnovi s sadnjo ali setvijo se delo pri obnovi gozda šele začne.